

*Τα έθιμα της
Πρωτομαγιάς*

*Κουκούλης Πάρης
Idimagdim*

Η Πρωτομαγιά έχει τις ρίζες της στην αρχαιότητα. Είναι η πρώτη ημέρα του Μαΐου και η γιορτή της Άνοιξης.

Ο Μάιος, σύμφωνα με την παράδοση, πήρε το όνομά του από τη ρωμαϊκή θεότητα Maia (Μάγια), η οποία ονομάστηκε έτσι από την ελληνική λέξη Μαία που σημαίνει τροφός και μητέρα.

Ο Μάιος είναι ο 5ος μήνας του χρόνου, ο οποίος αντιστοιχεί στον αρχαίο μήνα Θαργηλίωνα που γιορταζόταν με τα περίφημα Ανθεοφόρια. Ήταν αφιερωμένος στη θεά της γεωργίας Δήμητρα και την κόρη της Περσεφόνη, που τον μήνα αυτόν βγαίνει από τον Άδη κι έρχεται στη γη.

Τα βυζαντινά χρόνια στην Κωνσταντινούπολη πραγματοποιούνταν ειδική τελετή στο Στάδιο της πόλης με την παρουσία του αυτοκράτορα στη διάρκεια της οποίας ο λαός υποδεχόταν με ύμνους τον ερχομό της άνοιξης.

Ο εορτασμός της Πρωτομαγιάς σηματοδοτεί την τελική νίκη του καλοκαιριού απέναντι στον χειμώνα και έχει ρίζες που ανάγονται σε προχριστιανικές αγροτικές λατρευτικές τελετές για τη γονιμότητα των αγρών και, κατ' επέκταση, και των ζώων και των ανθρώπων.

1. Το πρωτομαγιάτικο στεφάνι

Ένα από τα πιο γνωστά έθιμα που εξακολουθεί να μας συνδέει με την παραδοσιακή Πρωτομαγιά, μια γιορτή της άνοιξης και της φύσης με πανάρχαιες ρίζες, είναι το πρωτομαγιάτικο στεφάνι.

Ο εορτασμός της Πρωτομαγιάς συνδέεται με την ανθρώπινη χαρά για την άνοιξη και τη βλάστηση. Απότοκο των δοξασιών αυτών είναι το μαγιάτικο στεφάνι που φτιάχνεται από διάφορα άνθη και καρπούς και κρεμιέται στην πόρτα των σπιτιών.

Το μάζεμα των λουλουδιών για το πρωτομαγιάτικο στεφάνι, ενισχύει στη σημερινή εποχή τις σχέσεις του ανθρώπου με τη φύση, από την οποία οι περισσότεροι άνθρωποι έχουν απομακρυνθεί λόγω του τρόπου ζωής των σύγχρονων πόλεων.

Στα μέρη της Μικράς Ασίας, σε κάθε στεφάνι έβαζαν, εκτός από λουλούδια, ένα σκόρδο για τη βασκανία, ένα αγκάθι για τον εχθρό κι ένα στάχυ για την καλή σοδειά. Το μαγιάτικο στεφάνι στόλιζε τις πόρτες των σπιτιών ως του Αϊ - Γιαννιού του Θεριστή και τότε, το καίγανε στις φωτιές του αγίου.

Στα Δωδεκάνησα, μαζεύουν ένα λουλούδι που το λένε "ανοιχτομάτη" και πιστεύουν πως όποιος το έχει είναι πάντα γερός και τυχερός.

2. Το αμίλητο νερό

Σε νησιά του Αιγαίου την Πρωτομαγιά, τα κορίτσια σηκώνονταν την αυγή και έπαιρναν μαζί τους τα λουλούδια, που είχαν μαζέψει από την παραμονή και πήγαιναν στα πηγάδια να φέρουν το «αμίλητο νερό» (αμίλητο γιατί το κουβαλούσαν χωρίς να μιλούν). Όταν το έφερναν στο σπίτι, πλένονταν όλοι με αυτό.

3.Η Πρωτομαγιά των αγροτών

Οι αγρότες φτιάχνουν το Μάη τους με πρασινάδες, καρπούς, σκόρδο για τη βασκανία και αγκάθι για τον εχθρό.

Στις περιοχές της Σμύρνης, την παραμονή της Πρωτομαγιάς, οι αγρότες πήγαιναν στην εξοχή, για να κόψουν οτιδήποτε είχε καρπό: σιτάρι, κριθάρι, σκόρδα, κρεμμύδια, κλαδιά συκιάς με τα σύκα, κλαδιά αμυγδαλιάς με τα αμύγδαλα, κλαδιά ροδιάς με τα ρόδια.

Στην Αγιάσο της Λέσβου, φτιάχνουν στεφάνια από όλα τα λουλούδια και βάζουν μέσα "δαιμοναριά", άγριο χόρτο με πλατιά φύλλα και κίτρινα λουλούδια για να δαιμονίζονται οι γαμπροί.

Στη Σέριφο, από το βράδυ της παραμονής, κρεμούν στην πόρτα ένα στεφάνι από λουλούδια τσουκνίδες, κριθάρι και σκόρδο.

4. Το Μαγιόξυλο

Σε χωριά της Κέρκυρας, οι κάτοικοι περιφέρουν έναν κορμό κυπαρισσιού, σκεπασμένο με κίτρινες μαργαρίτες που γύρω του έχει ένα στεφάνι με χλωρά κλαδιά.

Με το μαγιόξυλο αυτό, οι νέοι εργάτες ντυμένοι με κάτασπρα παντελόνια και πουκάμισα και κόκκινα μαντήλια στο λαιμό βγαίνουν στους δρόμους, τραγουδώντας το Μάη.

5. Το Πήδημα της φωτιάς

Νέοι και γυναίκες μεγάλης ηλικίας μαζεύονται την παραμονή της Πρωτομαγιάς, μόλις δύσει ο ήλιος και ανάβουν φωτιές με ξερά κλαδιά που έχουν συγκεντρώσει αρκετές μέρες πριν. Όσο η φωτιά είναι αναμμένη οι γυναίκες χορεύουν κυκλικούς χορούς γύρω από τη φωτιά και τραγουδούν παραδοσιακά τραγούδια για την Πρωτομαγιά.

Τα νέα παιδιά, αφού βρέξουν τα μαλλιά και τα ρούχα τους, πηδούν πάνω από τις φωτιές σαν μία συμβολική πράξη που αποσκοπεί στο να διώξει τον χειμώνα και την αρρώστια. Στην συνέχεια όλοι παίρνουν έναν δαυλό από φωτιά και την πηγαίνουν στο σπίτι τους για να φύγουν όλα τα κακά.

Υπάρχουν και άλλα πολλά έθιμα της Πρωτομαγιάς που γιορτάζονται σε διάφορα μέρη της Ελλάδας:

το Μαγιόπουλο, το οποίο ονομάζουν ακόμα Φουσκοδένδρι ή Ζαφείρη, γιορτάζεται στην Ήπειρο και στη Θεσσαλία,

το έθιμο του Κλήδωνα (είδος λουλουδιού) στο δήμο Κόζιακα, το έθιμο της πιπεργιάς στην Εύβοια,

τα Εόρκια της Πρωτομαγιάς για το διώξιμο των φιδιών στην Ήπειρο, κ.λπ.

ΠΡΩΤΗ ΜΑΪΟΥ

Τοῦ Μαγιοῦ ροδοφαίνεται ἡ μέρα,
πού ὠραιότερη ἡ φύση ξυπνάει,
καὶ τὴν κάνουν λαμπρὰ καὶ γελάει
πρασινάδες, ἀχτίνες, νερά.
"Ἄνθη κι ἄνθη βαστοῦνε στὸ χέρι
παιδιὰ κι ἄντρες, γυναῖκες καὶ γέροι·
ἀσπροεντύματα, γέλια καὶ κρότοι,
ὅλοι οἱ δρόμοι γεμάτοι χαρά.
Ναί, χαρῆτε τοῦ χρόνου τὴ νιότη,
ἄντρες, γέροι, γυναῖκες, παιδιὰ !

Διονύσιος Σολωμὸς